

This Question Paper contains 11 printed pages.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 142501

129(GHE)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- ૧) આ પ્રશ્નપત્રમાં પાંચ વિભાગ છે. દરેક વિભાગ વીસ (૨૦) ગુણનો છે. વિભાગ - A માં પ્રશ્નક્રમાંક ૧ થી ૧૬ હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. તેનો સાચો વિકલ્પ લખવો.
- ૨) દરેક પ્રશ્નના જવાબો આપવા ફરજિયાત છે.
- ૩) જમણી બાજુ પ્રશ્નનાં ગુણ આપેલા છે.
- ૪) આ પ્રશ્નપત્રમાં પ્રશ્નક્રમાંક ૧ થી ૫૧ સુધી આપેલા છે.

સૂચનાएँ :

- ૧) इस प्रश्नपत्र में पाँच विभाग हैं। प्रत्येक विभाग के लिए बीस (20) गुण हैं। विभाग-A में प्रश्न क्रमांक १ से १६ हेतुलक्षी प्रश्न हैं। सही विकल्प चुनकर लिखिए।
- ૨) सभी प्रश्नों के उत्तर लिखना अनिवार्य है।
- ૩) दाहिनी ओर प्रश्नों के गुण दिए गए हैं।
- ૪) इस प्रश्नपत्र में प्रश्न क्रमांक १ से ५१ दिए गए हैं।

Instructions :

- 1) This question paper contains FIVE sections. Each section carries Twenty (20) marks. In section-A Question Nos. 1 to 16 are multiple choice questions. Choose the correct alternative and write.
- 2) All questions are compulsory. Options are internal.
- 3) Marks are indicated at the right side of the question paper.
- 4) This question paper consists of Question Nos. 1 to 51.

विभाग - A

- अधोदत्तानां प्रश्नानां विकल्पेभ्यः उचितं विकल्पं चित्वा उत्तरं लिखत :
नीचे आपेदा प्रश्नोनां विकल्पोमांथी योग्य विकल्प शोधीने साथो विकल्प लप्पो :
निम्नलिखित प्रश्नों के विकल्पों में से सही विकल्प ढूँढकर उत्तर लिखिए :
Find out the right option from the given options and write the answer :

[16]

- 1) मानवस्य मनः कीदृशं वर्तते?
(A) श्रेष्ठम् (B) हृत्प्रतिष्ठम्
(C) शुभम् (D) अशुभम्
- 2) कस्य कीर्तनैः मुनिः पुनाति?
(A) भ्रमरस्य (B) भूमेः
(C) बुद्धेः (D) जलस्य
- 3) के निशिताः इषवः इव घ्नन्ति?
(A) मूढधियः (B) शवाः
(C) देहिनः (D) भूभृतः
- 4) "यथाप्रज्ञं ते प्रश्नान् प्रतिवक्ष्यामि" - इति कः वदति?
(A) यक्षः (B) अर्जुनः
(C) युधिष्ठिरः (D) नकूलः
- 5) देवराज प्रणुता का?
(A) शारदा (B) शचिः
(C) पार्वती (D) लक्ष्मीः
- 6) उदके किं न याति?
(A) नौः (B) जलम्
(C) शकटम् (D) जनः
- 7) दिनान्तः नाम किम्?
(A) रात्रिः (B) प्रभातम्
(C) मध्याह्नम् (D) अपराह्नम्

- 8) प्रत्यम्बुजं किम् अस्ति?
 (A) शशी (B) रविः
 (C) रामः (D) कृष्णः
- 9) दयध्वम् इत्यस्य कः अर्थः?
 (A) दानं कुरुत (B) ध्यानं कुरुत
 (C) दयां कुरुत (D) दमनं कुरुत
- 10) महायज्ञे निमग्नः कः पलायितुम् अक्षयः?
 (A) व्याघ्रः (B) पथिकः
 (C) काकः (D) कूर्मः
- 11) महर्षिणा कः शप्तः आसीत्?
 (A) रामः (B) भरतः
 (C) दशरथः (D) रावणः
- 12) प्रदक्षिणा शब्देन सामान्यतया किं सूचितं भवति?
 (A) परितः भ्रमणम् (B) परितः गानम्
 (C) समानागतिः (D) अग्रे गमनम्
- 13) महर्षि दयानन्दस्य निर्वाणं कदा अभवत्?
 (A) होलिकायाम् (B) नवरात्र्याम्
 (C) एकादश्याम् (D) दीपावल्याम्
- 14) कियत्यः पुतलिकाः आसन्?
 (A) तिस्रः (B) चतस्रः
 (C) पञ्च (D) सप्त
- 15) नृत्य पक्षपातः केषाम् आसीत्?
 (A) शिखण्डिनाम् (B) कृकवाकूनाम्
 (C) कोकिलानाम् (D) भुजङ्गानाम्
- 16) कुम्भीलकः कः वर्तते?
 (A) चेटः (B) नायकः
 (C) विदूषकः (D) खलनायकः

- अधोदत्तानां प्रश्नानां मातृभाषायाम् उत्तरं लिखत :
नीचे आपेला प्रश्नोनां जवाब मातृभाषामां लखो :
निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर मातृभाषा में लिखिए :

Answer the following questions in your mother tongue :

[4]

- 17) पुस्तकने क्यारे संतोष थतो नथी ?
पुस्तक को कब संतोष नहीं होता ?
When book does not get satisfaction?
- 18) बधाज गुणो कोने अनुसरे छे ?
सभी गुण किसका अनुसरण करते हैं ?
What do all the qualities follow?
- 19) वैद्य नी जरूर क्यारे रहेती नथी ?
वैद्य की आवश्यकता कब नहीं रहती ?
When physician is not required?
- 20) हाथी अने कूतरा वश्ये शो भेद छे ?
हाथी एवं श्वान में क्या अंतर है ?
What is the difference between an elephant and a dog?

विभाग - B

- अधोलिखितानाम् पद्यानाम् अनुवादं कुरुत :
नीचे आपेला पद्यभंडोनां अनुवाद करो :
निम्नलिखित पद्यखण्डों का अनुवाद कीजिए :
Translate the following verses :

[8]

- 21) सुषारथिरश्वानिव यन्मनुष्यान्ने नीयतेऽ भीशु भिर्वाजिन इव ।
हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं जविष्ठं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥

- 22) कस्त्वं शुली मृगय भिषजं नीलकण्ठः प्रियेऽहं
केकामेकां कुरु पशुपतिः नैव दृष्टे विषाणे ।
स्थाणुर्मुग्धे न वदति तरु जीवितेशः शिवायाः
गच्छाटव्याम् इति हत वचाः पातु वः चन्द्रचूडः ॥

अथवा / अथवा / OR

अथ क्षमामेव निरस्तविक्रमश्चिराय पर्येषि सुखस्य साधनम् ।
विहाय लक्ष्मीपतिलक्ष्म कार्मुकं जटाधरः सञ्जुहुधीह पावकम्

■ अधोलिखितस्य गद्य-खण्डस्य अनुवादम् कुरुत :

नीचे आपेक्ष गद्यखण्डको अनुवाद करो :

निम्नलिखित गद्यखण्ड का अनुवाद कीजिए :

Translate the following passage :

[8]

- 23) पुरोहितः - सप्तपद्याम् यानि सप्त पदानि सन्ति तानि एकैकं लक्ष्यं सूचयन्ति । इमं विधिं कुर्वन् वरः वधूश्च यस्य मन्त्रस्य उच्चारणं कुरुतः तत्र इमानि सप्त लक्ष्यानि सूचितानि सन्ति - (१) अन्नाद्यैश्वर्या, (२) बलाय, (३) धनादीनाम् उन्नतये, (४) सुखाय, (५) सहायकानां पशूनां प्राप्तये, (६) ऋतुभ्यः अर्थात् ऋतूणां सुखानुभवाय, (७) सर्वप्राणिनाम् मित्रता भवेदिति च सप्त लक्ष्यानि निर्धारितानि सन्ति ।
यजमानः - सम्यक् प्रबोधितः अहं भवता । भवते नमोनमः ॥

अथवा / अथवा / OR

चारुदत्तः - (सहर्षम्) भद्र ! न कदाचित् प्रियवचनं निष्फलीकृतं मया । तद् गृह्यतां पारितोषिकम् । (इत्युत्तरीयं प्रयच्छति)

चेटः - (गृहीत्वा प्रणम्य सपरितोषम्) यावद् आर्यायै निवेदयामि । (इतिनिष्क्रान्तः)

विदूषकः - भोः अपिजानासि किं निमित्तमीदृशे दुर्दिने आगतेति ।

चारुदत्तः - वयस्य न सम्यग् अवधारयामि ।

विदूषकः - मया ज्ञातम् । अल्पमूल्या रत्नावली, बहुमूल्यं सुवर्णं भाण्डकमिति न परितृष्टा, अपरं याचितुम् आगता ॥

- 24) अथ प्रासादपृष्ठे सुखोपदिष्टानां राजपुत्राणां पुरस्तात् प्रस्तावक्रमेण पण्डितोऽब्रवीत् -
भो राजपुत्राः शृणुत -
काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम् ।
व्यसनेन तु मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा ॥

■ अधोलिखितानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते दीयन्ताम् :

नीचे आपे ल संस्कृत प्रश्नों का उत्तर संस्कृत में लपो :

निम्नलिखित संस्कृत प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए :

Answer the following Sanskrit questions in Sanskrit language : [4]

25) आश्रमे मलीनता कुत्र आसीत्?

26) प्रकृतितः स्वच्छम् किम् अस्ति?

विभाग - C

■ अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानां संस्कृत भाषायाम् उत्तराणि लिखत :

नीचे नी इ इरो वंथी प्रश्नों का जवाब संस्कृत में आपो :

निम्नलिखित अनुच्छेद पढ़कर प्रश्नों के उत्तर संस्कृत भाषा में लिखिए :

Read the following passage and write answers of questions in Sanskrit : [4]

27) महान् तत्त्वज्ञः प्रखरो वक्ता, जनजीवनस्य परिवर्तकः, प्रसिद्धो देशभक्तः, अर्वाचीनो महर्षि स्वामी दयानन्दः स्वजीवनं राष्ट्रस्य समुद्धाराय समर्पयत् । सदैव लोकहिताय निरतोऽयं महर्षिः राजस्थान प्रदेशे अजमेरनगरे दीपावल्यां तिथौ निर्वाणं प्राप्नोत् । नमोऽस्तु राष्ट्रस्य सुपुत्राय महर्षये दयानन्दाय ॥

A) महान् तत्त्वज्ञः प्रखरो वक्ता च कः?

B) महर्षिः कदा निर्वाणं प्राप्नोत्?

C) राष्ट्रस्य समुद्धाराय किं समर्पयत्?

D) महर्षिः कुत्र निर्वाणं प्राप्नोत्?

■ अधोलिखितानां पद्यांशान् योजयत :

नीचे आपेक्षा पद्यांशो ने जोड़ो :

निम्नलिखित पद्यांशों को जोड़िए :

Join the following verses :

[5]

- 28) व्रजन्ति ते मूढधियः पराभवं - तति ते नाग वेदनाः
29) तस्मात् ते भ्रातरः सर्वे - भवन्ति मायाविषु ये नमायिनः ॥
30) निद्रासनं याचयते यमम्बा - जीवन्तु भरतर्षभः ।
31) निशान्ते च पिबेत् वारि - तां देवराज प्रणुतां स्मरामि ।
32) यति ते नाग शीर्षाणि - किं वैद्येन प्रयोजनम् ।

■ अधोलिखितानां शब्दान्तं उपरि विवरणात्मकं टिप्पणी लिखत :

नीचे आपेक्षा शब्दोपर विवरणात्मक नोंध लपो :

निम्नलिखित शब्दों पर विवरणात्मक टिप्पणी लिखिए :

Write an explanatory note on the following words :

33) जलम् गुरुः [2]

अथवा / अथवा / OR

निद्रासनं याचयते

34) महाराजस्य शायः [2]

अथवा / अथवा / OR

कवच कुण्डलम्

- अधोलिखितानि वाक्यानि कथानक क्रमानुसारं पुनः लिखत :
नीचे आपेला वाक्यो ने कथानकना क्रम प्रभाशे इरीथी लपो :
निम्नलिखित वाक्यों को कथानक के क्रमानुसार पुनः लिखिए :
Write the following sentences according to the
sequence of the story :

[4]

- 35) A) ततः प्रजापतिरुवाच तदेतदेव दैवी वागनुवदति द द इति ।
B) ततः असुराः भगवन्तं प्रजापतिं प्रार्थितवन्तः ।
C) ततः मनुष्याः भगवन्तं प्रजापतिं प्रार्थितवन्तः ।
D) प्रजापतेः त्रयः पुत्राः देवाः मनुष्याः असुराः च आसन् ।

अर्थ विस्तारं कुरुत :

अर्थ विस्तार करो :

अर्थ विस्तार कीजिए :

Expand the idea :

[3]

- 36) अहमिव विना भेदं हितमष्टौ प्रकुर्वते ।
नित्यं हितकरो ह्येते तस्मात् रुचंत एव मे ॥

विभाग - D

- अधोदत्तं ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत :
नीचे आपेला ससंदर्भ समझावो :
निम्नलिखित ससंदर्भ स्पष्ट कीजिए :

Explain the following with reference to the context :

- 37) पार्थ ! मा साहसं कार्षीः मम पूर्वपरिग्रहः ।
38) तां देवराजप्रणुतां स्मरामि ।

[3]

[3]

(अथवा)

एकः कर्णमहीपतिः प्रतिदिनम् लक्षाधिकाः याचकाः।

39) दिष्ट्या अनपराद्धा अत्रभवती।

[3]

(अथवा)

समानानां पुत्तलिकानाम् असमाने मूल्ये इदं तात्त्विकं चिन्तनं निहितमस्ति।

40) धातुमयी मुद्रा अधिकमुपयुक्ता।

[3]

■ अधोलिखितानां उपरि समीक्षात्मिकां टिप्पणीं लिखत :

नीचे आपेक्षित विशेष समीक्षात्मक नोंद लખो :

निम्नलिखित विषय पर समीक्षात्मक टिप्पणी लिखिए :

Write critical notes on the following :

[6]

41) वेदाभ्यासनां पांच सोपानो (अथवा) आहार अने व्यायाम

वेदाभ्यास के पाँच सोपान (अथवा) आहार और व्यायाम

Five steps of study of Vedas (OR) Food and Exercise.

42) बाणनी कादंबरीमां आश्रम वर्णन (अथवा) लोष्ट क्षेपण - विदूषकनो प्रीतभाव.

बाण की कादंबरी में आश्रम वर्णन (अथवा) लोष्ट क्षेपण - विदूषकका प्रतिभाव।

Description of hermitage in Bana's Kadambari (OR) Loshta

Kshepan - Reaction of the Vidushak.

पद्यं पूर्तिं कुरुत :

श्लोक पूर्ण करो :

श्लोक पूर्ण कीजिए :

Complete the verses :

[2]

43) यथान्नं मधुसंयुक्तं.....

..... संयुक्तं भेषजं महत् ॥

विभाग - E

■ परिचयात्मिका टिप्पणीं लिखत (कोऽपि द्वौ) :

परिचयात्मक नोध लभो (कोऽपि पञ्च भे) :

परिचयात्मक टिप्पणी लिखिए (कोई दो) :

Write introductory notes (Any Two) :

[6]

44) 1) कुमारसम्भवम्

2) कादम्बरी

3) श्रौत सूत्राणि

परिचयात्मिका टिप्पणीं लिखत :

परिचयात्मक नोध लभो :

परिचयात्मक टिप्पणी लिखिए :

Write introductory note :

[2]

45) आयुर्वेदः

■ न्यायं स्पष्टं कुरुत :

न्याय समझावो :

न्याय समझाइए :

Explain the maxim :

[2]

46) इक्षु रस न्यायः।

■ छन्दस् - अलङ्कारयोः सदृष्टान्तं स्पष्टीकरणं कुरुत :

छंद - अलंकार उदाहरण साथे समझावो :

छंद - अलंकार को सोदाहरण समझाइए :

Explain with illustration the following metre and

figure of speech :

[4]

47) आर्या छन्दः

48) श्लेष अलङ्कारः

- अधोलिखितानां प्रश्नानां उत्तराणि लिखत :
नीचेना प्रश्नोना जवाब लभो :
निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

Answer the following questions :

[6]

- 49) छंदना प्रकारो जशावो.
छंद के प्रकार लिखिए।
Write kinds of metre.
- 50) निन्दा - स्तुति क्या अलंकारमां आवे छे ?
निन्दा और स्तुति किस अलंकार में आते हैं ?
In which figure of speech (apparent) slander and praise come?
- 51) ज्योतिष ने शेनुं अंग मानवामां आवे छे ?
ज्योतिष को किसका अंग माना गया है ?
Whose part is Astrology?

